



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 658/2020-48

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľiek [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a maloletej [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej zákonnou zástupkyňou [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], právne zastúpených advokátkou JUDr. Evou Hencovskou, Bajzova 2, Košice, proti postupu Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 43 Em 3/2018 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 43 Em 3/2018 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľiek na prerokovanie veci bez zbytočných prietrahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a ich právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľkám **p r i z n á v a** primerané finančné zadostučinenie v sume každej po **1 000 eur** (slovom tisíc eur), ktoré **j e** im Okresný súd Košice II **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Košice II **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľkám trovy konania v sume **599,40 eur** (slovom päťstodeväťdesiatdeväť eur a štyridsať centov) a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľiek do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti **n e v y h o v u j e** .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľiek a skutkový stav veci

1. Ústavná sťažnosť sťažovateľiek doručená Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 20. júla 2020 bola uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 658/2020

z 15. decembra 2020 prijatá na ďalšie konanie v časti označených práv sťažovateľiek zaručených čl. 41 ods. 1 a 4, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a čl. 6 ods. 1 a čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 43 Em 3/2018 (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovateľky sa v návrhu na rozhodnutie domáhajú vyslovenia porušenia už citovaných práv zaručených ústavou, listinou a dohovorom a požadujú uloženie príkazu okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prieťahov a súčasne žiadajú priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume každej po 10 000 eur. Sťažovateľky súčasne navrhujú priznanie náhrady trov konania za tri úkony právnej služby.

2. Z ústavnej sťažnosti a pripojeného spisu okresného súdu vyplýva, že sťažovateľky boli účastníkmi napadnutého konania vedeného okresným súdom, predmetom ktorého bol výkon rozhodnutia vo veci maloletej sťažovateľky [REDAKOVANÉ] označenej v záhlaví tohto nálezu (ďalej aj „maloletá sťažovateľka“) podľa príslušných ustanovení Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“). Sťažovateľka [REDAKOVANÉ] označená v záhlaví tohto nálezu (ďalej aj „sťažovateľka“) ako oprávnená v uvedenej veci sa návrhom podaným okresnému súdu 13. apríla 2018 proti povinnému ([REDAKOVANÉ]) domáhala výkonu exekučného titulu – uznesenia Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 8 CoP 359/2017 zo 17. januára 2018, ktorým bolo nariadené neodkladné opatrenie v časti týkajúcej sa úpravy styku s maloletou sťažovateľkou (ďalej len „exekučný titul“).

3. Okresný súd vyzval sťažovateľku 26. apríla 2018 na predloženie kópie exekučného titulu, na podklade čoho sťažovateľka reagovala podaním z 2. mája 2018.

4. V dňoch 23. mája 2018, 30. mája 2018, 4. júna 2018, 11. júna 2018 a 18. júna 2018 sťažovateľka urgovala okresný súd o rozhodnutie a zároveň informovala o zmarených stretnutiach s maloletou sťažovateľkou, ktoré sa mali realizovať v súlade s exekučným titulom.

5. Okresný súd 19. júna 2018 vyzval povinného na dobrovoľné plnenie vyplývajúce z exekučného titulu v súlade s § 379 ods. 2 CMP a súčasne výzvu zaslal na vedomie sťažovateľke.

6. V dňoch 25. júna 2018, 3. júla 2018, 10. júla 2018, 17. júla 2018, 24. júla 2018 a 8. augusta 2018 sťažovateľka urgovala okresný súd o rozhodnutie a súčasne okresný súd informovala o zmarených stretnutiach s maloletou sťažovateľkou, ktoré sa mali realizovať v súlade s exekučným titulom.

7. Okresný súd požiadal 16. augusta 2018 Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Košice (ďalej len „úrad práce“) o súčinnosť pri zisťovaní informácií o dôvodoch nerešpektovania exekučného titulu povinným a zároveň požiadal o informáciu, kedy a kde bol naposledy realizovaný styk sťažovateľky s maloletou sťažovateľkou. Okresný súd zároveň požiadal o zabezpečenie poradenstva rodičom maloletej sťažovateľky pri riešení vzniknutej situácie.

8. Dňa 17. augusta 2018 oznámila vstup do napadnutého konania v súlade s § 13 ods. 1 CMP Okresná prokuratúra Košice II (ďalej len „okresná prokuratúra“).

9. Dňa 4. septembra 2018 okresný súd urgoval úrad práce vo veci súčinnosti pri preverovaní dôvodov nerešpektovania exekučného titulu a podania správy podľa ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 207/2016 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti výkonu rozhodnutia vo veciach maloletých.

10. Dňa 10. septembra 2018 okresný súd ustanovil úrad práce za kolízneho opatrovníka na zastupovanie maloletej sťažovateľky v napadnutom konaní a zároveň nariadil výkon exekučného titulu v časti úpravy styku sťažovateľky s maloletou sťažovateľkou.

11. Úrad práce podal 13. septembra 2018 správu.

12. Dňa 25. septembra 2018 podala sťažovateľka návrh na odňatie maloletej sťažovateľky podľa § 386 ods. 1 a 2 CMP a jej odovzdanie sťažovateľke po dobu vymedzeného styku na podklade exekučného titulu.

13. Dňa 27. septembra 2018 sťažovateľka informovala o umožnení styku s maloletou sťažovateľkou 23. septembra 2018.

14. Dňa 22. októbra 2018 podal povinný proti uzneseniu okresného súdu o nariadení výkonu exekučného titulu odvolanie, na podklade čoho bol relevantný spis predložený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní 9. novembra 2018.

15. Dňa 3. decembra 2018 sťažovateľka predložila krajskému súdu uznesenie okresného súdu č. k. 43 P 152/2017-494 zo 4. októbra 2018, ktorým došlo k zrušeniu exekučného titulu.

16. Krajský súd 31. januára 2019 vrátil spis okresnému súdu ako predčasne predložený z dôvodu absencie výzvy okresnej prokuratúry na vyjadrenie sa k odvolaniu povinného; spis bol okresnému súdu vrátený 5. februára 2019. Okresný súd následne 14. februára 2019 doručoval okresnej prokuratúre odvolanie povinného proti uzneseniu okresného súdu o nariadení výkonu exekučného titulu na vyjadrenie. Spis bol následne 13. marca 2019 opätovne predložený na rozhodnutie o opravnom prostriedku krajskému súdu. Dňa 15. marca 2019 bolo dodatočne poslané vyjadrenie okresnej prokuratúry krajskému súdu.

17. Krajský súd uznesením č. k. 8 CoP 69/2019 z 29. marca 2019 potvrdil uznesenie okresného súdu o nariadení výkonu exekučného titulu. Spis bol vrátený okresnému súdu 2. apríla 2019.

18. Dňa 1. apríla 2019 oznámila Krajská prokuratúra v Košiciach (ďalej len „krajská prokuratúra“) prevzatie vstupu do napadnutého konania.

19. Od 27. novembra 2019 do 16. decembra 2019 sa spis nachádzal na Ministerstve spravodlivosti Slovenskej republiky.

20. Okresný súd 12. februára 2020 uznesením č. k. 43 Em 3/2018-419 konanie vo veci nariadenia výkonu rozhodnutia zastavil (ďalej len „uznesenie o zastavení konania“). Proti uzneseniu o zastavení konania podala okresná prokuratúra 13. marca 2020 odvolanie

21. Dňa 18. februára 2020 podal otec maloletej sťažovateľky návrh na prikázanie veci inému súdu z dôvodu vhodnosti podľa § 39 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“).

22. Dňa 23. marca 2020 krajská prokuratúra oznámila prebratie vstupu do konania, ktoré urobila okresná prokuratúra.

23. K odvolaniu okresnej prokuratúry proti uzneseniu okresného súdu o zastavení konania sa podaním z 3. apríla 2020 vyjadril úrad práce a 9. apríla 2020 aj sťažovateľka.

24. Dňa 28. apríla 2020 bol spis predložený na rozhodnutie krajskému súdu. Sudkyňa krajského súdu JUDr. Ludvika Bodnárová zároveň oznámila skutočnosti, ktoré vyvolávali pochybnosť o jej nezaujatosti pri rozhodovaní v danej veci.

25. Dňa 30. apríla 2020 krajský súd uznesením č. k. 1 SprV 323/2020-472 sudkyňu JUDr. Ludviku Bodnárovú vylúčil z prejednávania a rozhodovania v danej veci, na podklade čoho bolo vydané opatrenie podpredsedu krajského súdu, ktorým bol odvolací senát krajského súdu doplnený o novú členku senátu JUDr. Frederiku Zozulákovú.

26. Dňa 3. júna 2020 zaslal povinný vyjadrenie k veci a zároveň návrh na prikázanie veci inému súdu podľa § 39 ods. 2 CSP.

27. Krajský súd 26. mája 2020 uznesením č. k. 8 CoP 91/2020-494 uznesenie okresného súdu o zastavení konania z 12. februára 2020 zrušil, na podklade čoho bol spis vrátený okresnému súdu 8. júna 2020.

28. Dňa 27. októbra 2020 okresný súd uznesením č. k. 43 Em 3/2018-538 konanie vo veci o nariadenie výkonu rozhodnutia opätovne zastavil. Vec sťažovateľiek je právoplatne skončená.

II.

Argumentácia sťažovateľiek

29. Sťažovateľky namietajú, že okresný súd od marca 2019 do februára 2020 a od marca 2020 do dnešného dňa vôbec nekonal a spôsobil tak vznik zbytočných prietáhov v napadnutom konaní.

30. Ďalej zdôrazňujú, že okresný súd aj napriek vedomosti o dlhodobom marení styku zo strany povinného nevyužil zákonné možnosti vynútenia si plnenia uloženej povinnosti. Okresný súd už raz zaslal otcovi maloletej sťažovateľky ako povinnému výzvu na dobrovoľné plnenie, ktorá však ostala bez odozvy. Zákonná úprava v takomto prípade umožňuje v súlade s § 384 ods. 1 CMP pristúpiť k uskutočneniu výkonu rozhodnutia, čo však okresný súd neurobil.

31. Sťažovateľky nadobudli presvedčenie, že okresný súd v ich veci nekoná bezprietáhovo, keďže sťažovateľka nevidela svoju dcéru – maloletú sťažovateľku v období od 31. mája 2019 ani raz. K porušeniu práv zaručených ústavou, listinou a dohovorom došlo podľa sťažovateľiek tým, že od roku 2018 je vedené vykonávacie konanie, ktoré dosiaľ nebolo efektívne a nesmerovalo k vynúteniu si povinností zo strany otca maloletej sťažovateľky.

32. V dôsledku konania okresného súdu sťažovateľky stratili vieru v spravodlivosť, keďže sú na svojich právach obmedzované. Považujú za neakceptovateľné, aby si všeobecný súd v právnom štáte za také dlhé obdobie nevedel vymôcť povinnosť, ktorú sám povinnému uložil. Odlúčenie sťažovateľiek pritom deformuje aj ich vzájomné citové väzby. Z uvedených dôvodov sťažovateľky požadujú priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľiek

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

33. Na výzvu ústavného súdu sa k ústavnej sťažnosti vyjadril predseda okresného súdu, ktorý v prípise č. k. 1SprV/949/2020 zo 4. januára 2021 uviedol prehľad vo veci vykonaných procesných úkonov. V ďalšom v podrobnostiach popísal nepriaznivý stav personálneho obsadenia okresného súdu, ktorý je podľa jeho názoru objektívnou príčinou nemožnosti vybavovať veci plynulo a v primeraných lehotách.

34. V kontexte už uvedeného, zohľadňujúc chronológiu úkonov vo veci a celkový personálny stav okresného súdu, zdôraznil, že v napadnutom konaní síce došlo k určitým obdobiam nečinnosti, tieto však boli ojedinelé a v porovnaní s počtom vecí, ktoré prejednávajú jednotliví zákonní sudcovia nevybočujú z rámca plynulosti konania. V závere poukázal aj na vzniknutú pandemickú situáciu, ktorá podľa jeho názoru objektívne ovplyvnila a ovplyvňuje chod okresného súdu, čo má vplyv na všetky konania v podstate od marca 2020. Okrem toho uviedol, že orgán riadenia a správy súdov nemôže zasahovať do procesného postupu, rozsahu a spôsobu dokazovania v jednotlivých súdnych konaniach.

III.2. Replika sťažovateľiek:

35. Sťažovateľky v reakcii na vyjadrenie predsedu okresného súdu v stanovisku doručenom ústavnému súdu 8. februára 2021 uviedli, že od podania návrhu (apríl 2018) až do 27. októbra 2020 okresný súd nedokázal efektívne zabezpečiť výkon svojho rozhodnutia. V ďalšom poukazujú na konkrétne okolnosti veci a zdôrazňujú, že ich prípad je obzvlášť závažný, keďže sťažovateľke povinný od 11. októbra 2017 svojvoľne odňal dieťa, pričom odmietal rešpektovať akékoľvek práva matky a výlučne sám podľa vlastnej ľubovôle rozhodoval o tom, kedy matka môže svoje dieťa aspoň na krátky okamih vidieť.

36. Sťažovateľka pritom tvrdí, že svoje maloleté dieťa nevidela od svojvoľného odňatia povinným 11. októbra 2017 do 14. februára 2018 ani raz. V období od 18. mája 2018 do 31. mája 2019 bola sťažovateľka s maloletou sťažovateľkou dohromady len 17 hodín a od 31. mája 2019 ju nevidela vôbec. Sťažovateľka argumentuje, že od 30. októbra 2019 sa povinný sústavne s maloletou sťažovateľkou nachádza na území Ruskej federácie.

37. Na opakované porušovanie práv sťažovateľiek už pritom upozorňoval aj kolízny opatrovník v ďalších konaniach sťažovateľky (vyjadrenie kolízneho opatrovníka v konaniach vedených okresným súdom pod sp. zn. 19 P 212/2017 a sp. zn. 14 P 266/2017). Skutočnosti uvádzané predsedom okresného súdu podľa názoru sťažovateľky nemôžu ospravedlňovať nečinnosť okresného súdu.

38. Sťažovateľka argumentuje, že je neakceptovateľné, aby v právnom štáte nedokázal všeobecný súd efektívne vymôcť plnenie svojho vlastného rozhodnutia v takom dôležitom prípade, ako je zabezpečenie styku maloletého vo veku troch rokov (v čase začatia napadnutého konania) s matkou.

39. Vzhľadom na uvedené skutočnosti sťažovateľky považujú ústavnú sťažnosť za dôvodnú a navrhujú, aby jej ústavný súd vyhovel.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

40. Ústavný súd v súlade s § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní okresného súdu a sťažovateľiek, berúc do úvahy skutočnosti vyplývajúce zo spisu okresného súdu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie, dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

IV.1. K porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote:

41. Podstatou argumentácie sťažovateľiek je námietka porušenia už označených práv zaručených ústavou a dohovorom postupom okresného súdu v napadnutom konaní, predmetom ktorého je výkon rozhodnutia vo veci starostlivosti o maloletého.

42. Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy si ústavný súd osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 280/08, I. ÚS 326/2010).

43. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie už citovaných práv vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

44. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietahov je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného konania v čl. 17 CSP a v čl. 12 CMP, podľa ktorých súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu (podľa Civilného sporového poriadku), resp. účastníkov konania (podľa Civilného mimosporového poriadku) a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku a Civilného mimosporového poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní tvoriacich predmet úpravy týchto poriadkov.

45. Podľa § 2 ods. 1 CMP na konania podľa tohto zákona (civilné mimosporové konania) sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak. Povinnosť súdu konať v civilnom mimosporovom konaní bez prietahov je vyjadrená napr. aj v § 30 CMP, podľa ktorého po začatí konania postupuje súd v súčinnosti s ostatnými subjektmi konania tak, aby

bola vec v čo najkratšom čase prejednaná a rozhodnutá, ďalej v § 31 CMP, podľa ktorého súd pokračuje v konaní, aj keď sú účastníci nečinní, ale aj v § 34 CMP, ktorým je vylúčená aplikácia ustanovení Civilného sporového poriadku o koncentrácii konania (vrátane sudcovskej koncentrácie konania).

46. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania (resp. strany v spore) a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

47. Vzhľadom na predmet napadnutého konania vedeného okresným súdom (k tomu pozri bod 2 tohto nálezu) ústavný súd zdôrazňuje, že jeho úlohou nie je posudzovanie vhodnosti jednotlivých opatrení, ktoré všeobecný súd realizoval na základe zisteného skutkového stavu na účely dosiahnutia cieľa predmetného konania o výkon rozhodnutia, pretože posudzovanie skutkových záverov všeobecných súdov nepatrí do právomoci ústavného súdu ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti. Vzhľadom na špecifickosť dotknutého konania je potrebné uviesť, že v prípade výkonu rozhodnutia týkajúceho sa starostlivosti o maloletých musí byť rozhodovanie o použití najradikálnejšieho opatrenia (odňatie a odovzdanie maloletého dieťaťa podľa § 386 ods. 1 CMP) poskytovaného právnou úpravou podrobené dôkladnej úvahe zohľadňujúcej možné negatívne dôsledky takto prijatého opatrenia vo vzťahu k maloletému dieťaťu a zároveň založenej na dôslednom zistení skutkového stavu, čo sú úlohy patriace do výlučnej právomoci všeobecného súdu. V súvislosti s už uvedeným, berúc do úvahy argument sťažovateľiek obsiahnutý v bode 30 týkajúci sa nevyužitia zákonných možností vynútenia si plnenia uloženej povinnosti zo strany okresného súdu, ústavný súd zdôrazňuje, že jeho prieskum sa mohol v rámci tohto konania obmedziť len na posúdenie pružnosti a včasnosti opatrení všeobecného súdu ako záruky celkovej efektivity posudzovaného konania, nie však na vecné posúdenie využitia či nevyužitia vynútenia si plnenia zo strany okresného súdu tak, ako to uvádzajú sťažovateľky (m. m. III. ÚS 181/2011).

48. Okrem už uvedeného postup súdu v konaní o výkon rozhodnutia o starostlivosti maloletých detí bude v zásade vždy odlišný, pretože je závislý od konkrétnych okolností prípadu (m. m. IV. ÚS 452/2013). Nevyhnutné je pritom dôsledne prihliadnuť v každej fáze konania o výkon rozhodnutia na záujem maloletého dieťaťa. Súd teda nemôže len mechanicky vychádzať z úpravy výkonu rodičovských práv a povinností vo vykonateľnom rozhodnutí, je povinný neustále vyhodnocovať, či nútený výkon rozhodnutia je v záujme maloletého (m. m. II. ÚS 375/2015).

49. Pri hodnotení toho, či súd v konaní o výkon rozhodnutia vo veci starostlivosti maloletých detí konal bez zbytočných prietáhov a či konal sústredene, je potrebné zohľadniť uvedené špecifiká. Nemožno preto automaticky vychádzať z dĺžky konania, početnosti procesných úkonov súdu alebo z efektivity, akú jeho činnosť dosiahla (m. m. IV. ÚS 452/2013, II. ÚS 183/2019).

50. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitnosť veci, ústavný súd konštatuje, že konanie o výkon rozhodnutia vo veciach starostlivosti o maloletých tvorí štandardnú a pomerne početnú súčasť rozhodovacej činnosti súdov a napriek špecifickej povahe takéhoto konania vyžadujúcej citlivý prístup orgánov verejnej moci ho v zásade nemožno považovať za zložitú vec.

51. Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prieťahom. V rámci hodnotenia prípadných zbytočných prieťahov v napadnutom konaní z hľadiska druhého kritéria ústavný súd nezistil také skutočnosti, ktoré by signalizovali akýkoľvek podiel sťažovateľky ako účastníčky konania na predĺžení napadnutého konania, keďže na výzvy okresného súdu sťažovateľka reagovala v stanovených lehotách.

52. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prieťahom, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné prieťahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

53. Z prehľadu procesných úkonov uvedených v časti I tohto nálezu vyplýva, že okresný súd postupoval v napadnutom konaní v čase po podaní návrhu sťažovateľkou, teda od apríla 2018 (bod 2 tohto nálezu) až do novembra 2018 (bod 14 tohto nálezu) v zásade plynulo. K neefektívnemu postupu okresného súdu však došlo v súvislosti s predkladaním veci na rozhodnutie o opravnom prostriedku krajskému súdu (pozri k tomu skutočnosti uvádzané v bode 16 tohto nálezu). Nedôslednosťou pri vykonávaní procesných úkonov spočívajúcou zo strany okresného súdu v nedodržaní zákonného procesného postupu tým, že okresný súd uznesenie o nariadení výkonu rozhodnutia a odvolanie povinného nedoručil okresnej prokuratúre, neboli splnené procesné podmienky pre nariadenie odvolacieho konania. Vrátenie veci okresnému súdu ako predčasne predloženej pritom spôsobilo predĺženie napadnutého konania o takmer štyri mesiace.

54. V napadnutom konaní ústavný súd identifikoval aj kratšie obdobia nečinnosti. Nečinnosť okresného súdu v trvaní od apríla 2019, keď bol spis okresnému súdu vrátený krajským súdom, do novembra 2019, keď bol spis predložený k nahliadnutiu Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky, a od júna 2020, keď bol spis vrátený okresnému súdu, do októbra 2020, keď okresný súd vydal rozhodnutie, ktorým napadnuté konanie zastavil, tak celkovo predstavuje dobu takmer jedného roka.

55. Ústavný súd, zohľadňujúc konkrétne okolnosti prípadu (k tomu pozri argumentáciu obsiahnutú v bodoch 35 až 37 tohto nálezu), pri hodnotení postupu okresného súdu vychádzal aj zo skutočnosti, že samotný okresný súd mal v napadnutom konaní z vlastnej rozhodovacej činnosti v iných veciach vedených okresným súdom týkajúcich sa totožných účastníkov konania vedomosť o dlhodobom a pretrvávajúcom neumožňovaní realizácie styku sťažovateľky s maloletou sťažovateľkou z dôvodu obštrukcií zo strany povinného. Uvedené skutočnosti preto odôvodňovali potrebu promptnejšieho a pružnejšieho postupu zabezpečujúceho včasnosť opatrení všeobecného súdu ako záruky celkovej efektivity posudzovaného vykonávacieho konania.

56. Pokiaľ ide o obranu okresného súdu, ktorá sa týka dlhodobej personálnej poddimenzovanosti okresného súdu (k tomu pozri bod 33 tohto nálezu), túto ústavný súd nemôže akceptovať. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, podľa ktorej nie je možné prenášať technicko-organizačné problémy štátnych orgánov na účastníkov konania, čo platí o to viac, ak to má za následok porušenie ich základných práv alebo slobôd. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 127/04) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť primeraný počet

sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, nemôže byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezbavuje štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (IV. ÚS 97/04, IV. ÚS 136/03, IV. ÚS 35/06, II. ÚS 481/2017). Aj napriek tomu, že nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania (pozri napr. I. ÚS 119/03, II. ÚS 179/2013, II. ÚS 264/2013, II. ÚS 481/2017).

57. Na podklade skutočností uvedených v bodoch 40 až 55 tohto nálezu ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd v napadnutom konaní teda nezvolil taký procesný postup, ktorý by smeroval k rýchlemu rozhodnutiu vo veci samej, a tým aj k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľky nachádzali. Iba rýchla ochrana subjektívnych práv môže byť dostatočne spravodlivá a účinná, šetriaca náklady nielen účastníkov konania, ale aj samotného súdu a pôsobí aj preventívno-výchovne či stabilizujúco a dôveryhodne na ostatných občanov. Nesústredeným a neefektívnym postupom a nečinnosťou okresného súdu tak bolo v napadnutom konaní porušené základné právo sťažovateľiek na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj ich právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto rozhodol v súlade s čl. 127 ods. 2 prvou vetou ústavy a § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené v bode 1 výrokovej časti tohto nálezu.

58. Vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie vedené okresným súdom bolo právoplatne skončené uznesením okresného súdu č. k. 43 Em 3/2018-538 z 27. októbra 2020 o zastavení napadnutého konania, ústavný súd požiadavke sťažovateľiek, aby prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietáhov nevyhovel tak, ako to je uvedené v bode 4 výrokovej časti tohto nálezu.

IV.2. K namietanému porušeniu práv na ochranu rodičovstva a na starostlivosť o deti a ich výchovu, práv na rešpektovanie súkromného a rodinného života a práva na súdnu ochranu:

59. Sťažovateľky v príčinnej súvislosti s existenciou zbytočných prietáhov v napadnutom konaní namietajú aj porušenie práva na súdnu ochranu, ako aj ďalších citovaných práv hmotnoprávneho charakteru. Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že nezistil takú intenzitu zbytočných prietáhov v napadnutom konaní, ktorá by mala za následok zásah do práva na súdnu ochranu, prípadne do samotnej podstaty označených hmotných práv, a teda by mu umožnila prijať záver o porušení označených práv sťažovateľiek. V uvedenej časti preto ústavný súd ústavnej sťažnosti sťažovateľiek nevyhovel (bod 4 výrokovej časti tohto nálezu).

60. Ústavný súd prihliadol aj na tú skutočnosť, že napadnuté konanie vedené okresným súdom bolo právoplatne zastavené z dôvodu zrušenia exekučného titulu, na podklade ktorého sa viedlo, pričom na podklade nového exekučného titulu vo veci starostlivosti o maloletú sťažovateľku vedie okresný súd nové konanie o výkon rozhodnutia pod sp. zn. 43 Em 4/2020, v rámci ktorého môžu sťažovateľky požadovanú ochranu citovaných práv dosiahnuť.

V.

Primerané finančné zadosťučinenie

61. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.
62. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.
63. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04, I. ÚS 164/2018).
64. Prihliadajúc na petit ústavnej sťažnosti, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľky si uplatnili primerané finančné zadosťučinenie v sume po 10 000 eur, ktoré odôvodnili skutočnosťami bližšie uvedenými v bode 32 tohto nálezu.
65. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESĽP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.
66. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä neefektívnu a nesústreďujúcu činnosť okresného súdu, povahu a rozsah práv sťažovateľiek, ktoré boli porušené, predmet konania, ako aj jeho význam pre sťažovateľky so zdôraznením osobitosti veci starostlivosti súdu o maloletých, ktorá bola predmetom tohto konania, berúc do úvahy relevantné konkrétne skutočnosti zvyrazňujúce mimoriadnu citlivosť prejednávanej veci (k tomu pozri argumentáciu obsiahnutú v bode 55 tohto nálezu), ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadosťučinenia každej zo sťažovateľiek v sume po 1 000 eur (bod 2 výroku tohto nálezu). Vzhľadom na priznanie finančného zadosťučinenia v sume po 1 000 eur oproti sťažovateľkám navrhovanej sume 10 000 eur vo zvyšnej časti ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

67. Ústavný súd priznal sťažovateľkám (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 599,40 eur.
68. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľiek ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Náhradu trov konania ústavný súd priznal za 3 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie ústavnej sťažnosti a replika k vyjadreniu okresného súdu) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2020 v sume 177 € a za rok 2021 v sume 181,17 € (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2020 v sume 10,62 € a za rok 2021 v sume 10,87 € (1/100

výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Zohľadnením § 13 ods. 2 vyhlášky, podľa ktorého sa základná sadzba tarifnej odmeny zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb, celková suma náhrady trov konania predstavuje sumu 599,40 eur. Vzhľadom na uvedené ústavný súd vo veci náhrady trov konania sťažovateľiek rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu.

69. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľiek (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. februára 2021

Libor DUEA
predseda senátu